

Bruxelles, 1.2.2023.
COM(2023) 62 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM
VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA**

Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija

1. UVOD: INDUSTRIJSKI PLAN U OKVIRU ZELENOG PLANA ZA DOBA NULTE NETO STOPE EMISIJA

Ovo će desetljeće biti ključno kako bi svijet ograničio rast globalnih temperatura i poduzeo potrebne korake prema nultoj neto stopi emisija. Odgovornost je velika, izazovi složeni, ali pred nama je jedinstvena prilika da nuždu iskoristimo kao katalizator za ulaganja u gospodarstvo temeljeno na čistoj energiji i industriju s nultom neto stopom emisija.

Europskim zelenim planom utvrđuju se naše ambicije u pogledu zelene tranzicije, uključujući klimatske ciljeve za postizanje nulte neto stope emisija do 2050. Paket „Spremni za 55 %” pruža konkretan plan za vođenje europskog gospodarstva u pravom smjeru, pri čemu se planom REPowerEU ubrzava odmak od fosilnih goriva. Uz akcijski plan za kružno gospodarstvo, njime se utvrđuje okvir za transformaciju industrije EU-a kako bi se prilagodila doba nulte neto stope emisija.

U sljedećih nekoliko godina gospodarski oblik doba nulte neto stope emisija bit će čvrsto utvrđen. Stvorit će se nova tržišta, uvesti inovacije, razviti i staviti na tržište revolucionarne čiste tehnologije, a naši energetske sustavi preobraziti. Stoga će oni koji danas prvi i najbrže uložiti osigurati svoje mjesto u tom novom gospodarstvu i otvoriti radna mjesta za novokvalificiranu radnu snagu, obnoviti industrijsku proizvodnu osnovu, smanjiti troškove za ljude i poduzeća te će biti u idealnom položaju da pomognu drugim dijelovima svijeta u dekarbonizaciji njihovih gospodarstava.

Zbog brojnih prilika koje se otvaraju za europsku industriju ta je potreba sve više u središtu pozornosti. Međunarodna agencija za energiju procjenjuje da će svjetsko tržište glavnih tehnologija za masovnu proizvodnju čiste energije do 2030. iznositi oko 650 milijardi USD godišnje (otprilike 600 milijardi EUR), gotovo trostruko više nego danas. Povezana radna mjesta u proizvodnji energije mogla bi se u istom razdoblju više nego udvostručiti¹. Industrija s nultom neto stopom emisija diljem svijeta snažno raste, toliko da potražnja ponekad nadmašuje ponudu.

EU je dobro opremljen za jačanje i iskorištavanje mogućnosti nulte neto stope emisija. Europski gospodarski model, koji se temelji na jedinstvenom tržištu, posljednjih desetljeća donosi sve veće blagostanje. Europa ima vodeću ulogu u području inovacija, poduzetničkog kapitala te uvođenja tehnologija s nultom neto stopom emisija i održivih proizvoda. A uz industriju koja dokazano postavlja trendove i standarde i sve se više digitalizira, Europa ima snažnu polazišnu točku. Europa proizvodi visokokvalitetne i inovativne proizvode koji se upotrebljavaju diljem svijeta. Ima vodeće svjetske znanstvenike i istraživače koji dosljedno razvijaju revolucionarna rješenja ili unapređuju postojeće tehnologije.

EU je pokazao i kako **zeleni tranzicija može ojačati konkurentnost.** Postupno ukidanje ruskih fosilnih goriva pospješilo je novu industrijsku revoluciju usmjerenu na okončanje doba fosilnih goriva. U našem se gospodarstvu razvija i primjenjuje širok raspon novih tehnologija s nultom neto stopom emisija: u prometu, gradnji, proizvodnji, energiji, a otvaraju se čak i potpuno nova tržišta. Vrijednost našeg ekosustava s nultom neto stopom emisija 2021. iznosila je više od 100 milijardi EUR, čime se udvostručila od 2020.².

EU je dokazao da u vremenu stalnih promjena i nedaća zadržava svoju inherentnu otpornost. Industrija se suočava s brojnim problemima, kao što su visoka inflacija, nedostatak

¹ *Energy Technology Perspectives* (Perspektive energetske tehnologije) (2023.), Međunarodna agencija za energiju.

² [The rise of European Clean Tech – Report](https://dealroom.co/uploaded/2022/04/Dealroom-Talis-Climate-Tech-Europe-2022.pdf) (Rast europskih čistih tehnologija – izvješće), <https://dealroom.co/uploaded/2022/04/Dealroom-Talis-Climate-Tech-Europe-2022.pdf>

radne snage, demografske promjene, poremećaji u lancima opskrbe nakon pandemije bolesti COVID-19, rast kamatnih stopa te porast troškova energije i cijena ulaznih materijala. To dolazi u kombinaciji sa snažnim, ali ne uvijek pravednim tržišnim natjecanjem na rascjepkanom globalnom tržištu. Unatoč tim poteškoćama, gospodarstvo EU-a dobro se održalo, a političko se jedinstvo isplatilo. Cijene plina i nafte sada su pale ispod razina prije rata. Inflacija u Europi drugi se mjesec zaredom smanjila, a posebno u prosincu 2022. Nezaposlenost je niža nego prije financijske krize 2008., a tržišta rada i dalje ostvaruju dobre rezultate.

EU je predan ubrzavanju transformacije na industriju s nultom neto stopom emisija kod kuće te je uvjeren da to može postići. Uz potrebe i prilike kao što su uvođenje energije iz obnovljivih izvora, transformacija energetske i prometne infrastrukture kao što su mreže, masovni prelazak na vodik iz nefosilnih izvora kao medij za skladištenje, gorivo i sirovinu, EU može biti predvodnik i u industrijama budućnosti s nultom neto stopom emisija. S našim partnerima u inozemstvu možemo ostvariti i nove oblike suradnje u području čiste tehnologije. Suradnjom s partnerima na razvoju tehnologija s nultom neto stopom emisija, diversifikaciji i jačanju lanaca opskrbe te podupiranjem drugih u njihovoj zelenoj tranziciji, utrka prema nultoj neto stopi emisija može biti dobra za planet i poduzeća.

Ohrabrujući su znakovi da i europski partneri počinju iskorištavati prilike koje nudi industrija s nultom neto stopom emisija. U SAD-u će se Zakonom o smanjenju inflacije do 2032. mobilizirati više od 360 milijardi USD (približno 330 milijardi EUR). U Japanu je cilj planova zelene transformacije prikupiti do 20 bilijuna JPY (otprilike 140 milijardi EUR) putem obveznica „zelene tranzicije”. Indija je predložila program poticaja povezanih s proizvodnjom kako bi se povećala konkurentnost u sektorima kao što su solarna fotonaponska energija i baterije. Ujedinjena Kraljevina, Kanada i mnogi drugi predstavili su svoje planove ulaganja u čiste tehnologije. Europa predano surađuje sa svim tim partnerima za opće dobro.

Međutim, trgovina i tržišno natjecanje u industriji s nultom neto stopom emisija moraju biti poštene. Neke od inicijativa naših partnera mogu imati neželjene kolateralne učinke na naše industrije s nultom neto stopom emisija. Naprimjer, kineske subvencije dugo su bile dvostruko veće u odnosu na BDP od onih u EU-u³. To je narušilo tržište i dovelo do toga da u proizvodnji niza tehnologija s nultom neto stopom emisija trenutno dominira Kina, koja je subvencioniranje inovacija i proizvodnje u području čistih tehnologija proglasila prioritetom svojeg petogodišnjeg plana. Kineski portfelj najavljenih ulaganja u čiste tehnologije premašuje 280 milijardi USD (približno 260 milijardi EUR). Europa i njezini partneri moraju učiniti više kako bi suzbili učinak takvih nepravednih subvencija i dugotrajnog narušavanja tržišta. Ako je javni utjecaj na privatna tržišta prevelik, poremećaji stvaraju nejednake uvjete i dolazi do nepoštenog tržišnog natjecanja. Komisija će nastaviti u potpunosti primjenjivati instrumente trgovinske zaštite kako bi od nepoštenih trgovinskih praksi kao što su damping i subvencije kojima se narušava tržišno natjecanje zaštitila jedinstveno tržište i međunarodnu trgovinu utemeljenu na pravilima.

Izazovi u pogledu konkurentnosti i dalje će biti prisutni. Prošlo je doba jeftinih fosilnih goriva, zbog čega je potrebno ubrzati zelenu tranziciju kako bi industrija imala pristup dostatnoj i cjenovno pristupačnoj čistoj energiji. EU se mora oslanjati na svoju najveću snagu, a to je jedinstveno tržište, i izbjegavati fragmentaciju. Stoga je Komisija predana izradi sveobuhvatnog europskog pristupa koji se temelji na zajedničkim strateškim prioritetima i procjeni potreba za ulaganjima. Za to će biti potrebno istražiti različite mogućnosti zajedničkog odgovora EU-a, uključujući financiranje sredstvima EU-a. Potrebno je učiniti više i kako bi se poduzećima olakšao pristup privatnom financiranju, posebno dovršenjem unije tržišta kapitala. Veća konkurentnost mora biti popraćena dobro plaćenim kvalitetnim radnim mjestima i

³ [Chinesische Subventionspolitik: Effekte auf deutsche Unternehmen \(vbw-bayern.de\)](https://www.vbw-bayern.de/en/Chinesische-Subventionspolitik-Effekte-auf-deutsche-Unternehmen)

ulaganjem u ljudski kapital.

Danas donesene odluke oblikovat će doba industrije s nultom neto stopom emisija. EU mora predvoditi brzinom, ambicijom i zajedničkim smjerom. Zajednički odgovor, utemeljen na politikama i instrumentima EU-a, bit će mnogo učinkovitiji nego što je 27 nacionalnih pristupa.

2. INDUSTRIJSKI PLAN U OKVIRU ZELENOG PLANA – UVIJEK JEDAN KORAK ISPRED

U kontekstu povijesnih prilika i izazova Europi je potreban novi industrijski plan u okviru zelenog plana. Plan će biti dio europskog zelenog plana, koji nas je usmjerio prema klimatskoj neutralnosti, te će Europi omogućiti da bude svjetski predvodnik u dobu industrijske s nultom neto stopom emisija.

Polazište je plana potreba za znatnim povećanjem tehnološkog razvoja, proizvodnje i uvođenja proizvoda i energije s nultom neto stopom emisija u sljedećem desetljeću, kao i dodana vrijednost pristupa na razini EU-a zajedničkom suočavanju s tim izazovom. To otežava globalno natjecanje za sirovine i kvalificirano osoblje. Planom se ta dihotomija nastoji riješiti tako da se pozornost usmjeri na područja u kojima Europa može ostvariti najveći učinak. Njime se nastoji i izbjeći rizik da našu ovisnost o ruskim fosilnim gorivima zamijene druge strateške ovisnosti koje bi nam mogle otežati pristup ključnim tehnologijama i sirovinama za zelenu tranziciju, i to tako da se kombinira diversifikacija te vlastiti razvoj i proizvodnja. Planom će se dopuniti tekući naponi za preobrazbu industrije u okviru europskog zelenog plana i industrijske strategije EU-a, posebno akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Jedan od glavnih prioriteta ostaje i modernizacija i dekarbonizacija energetske intenzivnih industrija, kao i omogućavanje promjene zaposlenja i otvaranja kvalitetnih radnih mjesta putem osposobljavanja i usavršavanja.

Zbog toga je za poticanje industrije s nultom neto stopom emisija potreban snažan zajednički europski odgovor. Industrijski plan u okviru zelenog plana donijet će nam otvorenost, inovacije, uključivost i održivost. Industrija s nultom neto stopom emisija u Europi imat će uz odgovarajuće uvjete ključnu ulogu u preobrazbi kontinenta u zeleno gospodarstvo te u ostvarivanju blagostanja u EU-u i globalnog vodstva ne samo u području tehnologije nego i u borbi protiv klimatskih promjena i onečišćenja okoliša.

Nacrt novog **industrijskog plana u okviru zelenog plana temelji se na četiri stupa:**

- **predvidljivo i pojednostavnjeno regulatorno okruženje,**
- **brži pristup dostatnim financijskim sredstvima,**
- **vještine i**
- **otvorena trgovina za otporne lance opskrbe.**

2.1. Predvidljivo, usklađeno i pojednostavnjeno regulatorno okruženje

EU se tradicionalno oslanja na snažno regulatorno okruženje za stvaranje povoljnih uvjeta za poslovanje, osiguravanje kvalitetnih radnih mjesta za našu radnu snagu i visoku razinu zaštite našeg okoliša. Te se tri dimenzije mogu uzajamno podupirati ako je regulativa uravnotežena i pametno osmišljena, što zahtijeva stalnu pozornost. Zbog toga je Komisija ove godine za sve nove propise uvela dodatnu „provjeru konkurentnosti” kako bi se uzeli u obzir svi potencijalni učinci na konkurentnost i izbjegla nepotrebna opterećenja. Jednostavno, predvidljivo i jasno regulatorno okruženje ključno je za promicanje ulaganja. Djelovanjem na razini EU-a sprječava se rascjepkanost zbog 27 regulatornih pristupa.

Komisija će u proljeće predstaviti tri ključna prijedloga za industrijsku konkurentnost, koji se temelje na potrebi za reformom:

Prvo, kao dio industrijskog plana u okviru zelenog plana Komisija predlaže da se donese zakonodavni akt o industriji s nultom neto stopom emisija kako bi se poduprla industrijska proizvodnja ključnih tehnologija u EU-u. Tim bi se aktom osigurao pojednostavnjeni regulatorni okvir za kapacitete za proizvodnju proizvoda koji su ključni za postizanje naših ciljeva klimatske neutralnosti, kao što su baterije, vjetrenjače, dizalice topline, solarna energija, elektrolizatori te tehnologije hvatanja i skladištenja ugljika⁴. Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija postiglo bi se sljedeće:

- Nakon sektorske analize utvrdili bi se **ciljevi za industrijske kapacitete do 2030.** kako bi se prema potrebi osiguralo da strateške ovisnosti ne ugrožavaju zelenu tranziciju. Uzeo bi se u obzir cijeli prekogranični lanac opskrbe i vrijednosti kako bi se izbjegla uska grla zbog isporuka.
- Skratilo bi se trajanje i povećala predvidljivost postupaka **izdavanja dozvola** utvrđivanjem posebnih rokova za različite faze izdavanja dozvola te bi se znatno ojačali administrativni kapaciteti država članica, npr. uvođenjem **jedinstvene kontaktne točke** za ulagače i dionike iz industrije tijekom cijelog administrativnog postupka.

Budući da su europski vrijednosni lanci u velikoj mjeri integrirani i međusobno povezani na jedinstvenom tržištu (vidjeti sliku 1.), aktom o nultoj stopi emisija definirali bi se jednostavni i operativni kriteriji za utvrđivanje projekata u području lanaca opskrbe s nultom neto stopom emisija koji su od strateškog interesa. Time bi se trebalo osigurati da sve države članice i dalje imaju koristi od primjene inovativnih industrija tako da se promiču **strateški projekti, uključujući višedržavne projekte, koji su dostupni i razvijenim i slabije razvijenim regijama.** Ti bi projekti mogli profitirati od ubrzanih postupaka izdavanja dozvola i privući privatno te europsko i nacionalno javno financiranje⁵.

Europski standardi mogu pomoći u promicanju uvođenja čistih i digitalnih tehnologija. Predviđanje i razvoj visokokvalitetnih europskih standarda mogli bi industrijama EU-a osigurati važnu konkurentsku prednost, među ostalim i na globalnoj razini, posebno kad je riječ o novim industrijskim vrijednosnim lancima. Ti bi standardi mogli biti „utrživi” i privući ulaganja u poduzeća koja ih primjenjuju. Europski standardi omogućili bi industrijama EU-a širenje svojih tehnologija na cijelom jedinstvenom tržištu, što je vrlo važno za *start-up* poduzeća i MSP-ove.

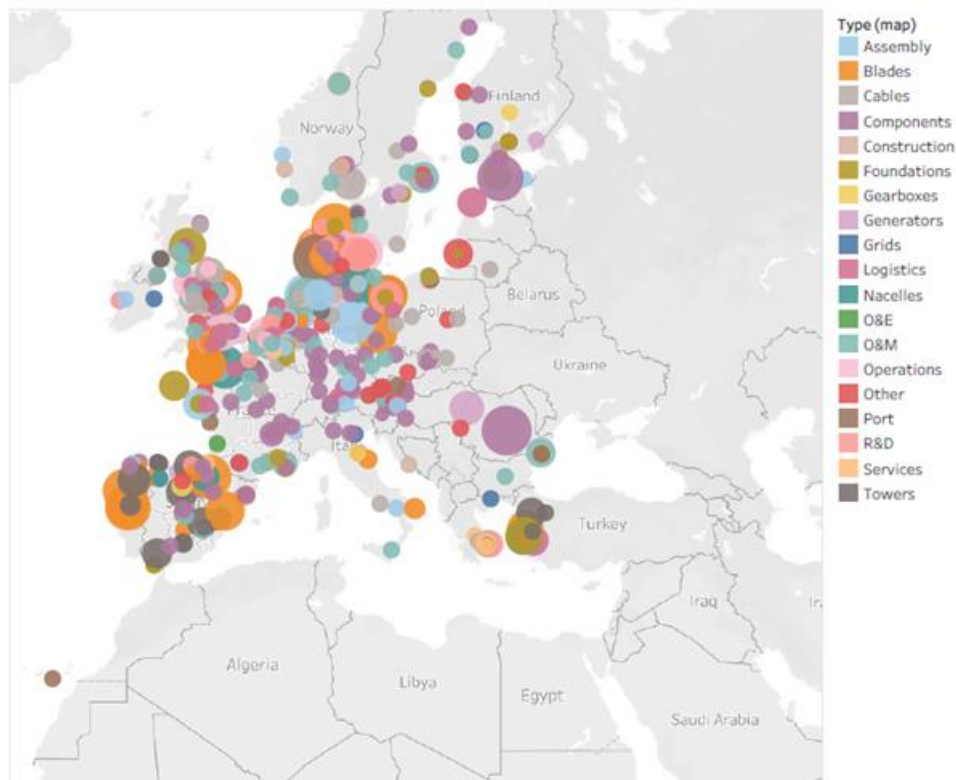
- Aktom bi se Komisiji omogućilo da zahtijeva **europske standarde** za promicanje brzog uvođenja ključnih tehnologija⁶.

⁴ Potrebno je utvrditi točan opseg proizvoda. Uzimajući tehnološku neutralnost kao polazište, akt bi se temeljio na procjeni strateške važnosti i utvrđenim potrebama za ulaganjima u proizvodnju različitih vrsta proizvoda s nultom neto stopom emisija. Te tehnologije mogu nadilaziti strateške tehnologije s nultom neto stopom emisija koje će biti prihvatljive za posebnu vrstu potpore dostupne na temelju privremenog okvira za državne potpore u kriznim situacijama i tranziciji.

⁵ Nacionalno javno financiranje koje čini državnu potporu u skladu je s privremenim okvirom za državne potpore u kriznim situacijama i tranziciji (TCTF).

⁶ Na primjer, recikliranje sirovina za solarne ploče ili postavljanje vjetroturbina moglo bi se olakšati ako se poštuju europski standardi izrađeni za ta područja. Već je moguće izraditi standard za skupljanje, prijevoz i obradu baterija kako bi se postrojenjima za recikliranje koja su usklađena s tim standardom omogućio ubrzan i pojednostavnjen postupak.

Slika 1. Lanci opskrbe energijom vjetra i radna mjesta u EU-u i Europi u velikoj su mjeri integrirani

Izvor: Energija vjetra u Europi. Zemljovid prikazuje postrojenja EU-a za proizvodnju energije vjetra u svim segmentima.

Veličina kruga razmjerna je broju radnih mjesta po postrojenju (mali krug: 10–50 zaposlenika; veliki krug: više od 1 000 zaposlenika).

Kako bi potaknula inovacije, Komisija će procijeniti mogućnost uspostave **regulatornih izoliranih okruženja** koja bi omogućila brzo eksperimentiranje i disruptivne inovacije za testiranje novih tehnologija⁷. Takva regulatorna izolirana okruženja mogu pridonijeti i pojednostavnjenju postupka odobravanja/certifikacije za stavljanje proizvoda na tržište. Ti su postupci sada često dugotrajni, usporavaju uvođenje inovativnih proizvoda i stvaraju znatno opterećenje, posebno za MSP-ove i *start-up* poduzeća. Komisija će nastaviti financirati objekte za ispitivanje kao važan korak za stavljanje tehnologije na tržište.

Veliku ulogu u poticanju masovne potražnje za proizvodima s nultom neto stopom emisija **mogu imati razni oblici javnog djelovanja kao što su javna nabava, koncesije i poticaji poduzećima i krajnjim korisnicima za upotrebu tehnologija s nultom neto stopom emisija koje se temelje na održivosti i kružnosti**. Javna tijela u EU-u troše oko 14 % BDP-a (oko 2 bilijuna EUR godišnje) za kupnju usluga, radova i proizvoda. Politika javne nabave i druga javna potpora mogu pomoći da se javnim novcem ostvari što veća javna korist uz istodobno poticanje sigurnosti opskrbe diversifikacijom izvora. U tu bi svrhu Komisija utvrdila značajke

⁷ Komisija namjerava objaviti smjernice u kojima će prikazati relevantne slučajeve upotrebe regulatornih izoliranih okruženja, platformi za testiranje i živih laboratorija kako bi do ljeta 2023. tvorcima politika i inovatorima pružila potporu u njihovu pristupu eksperimentiranju u EU-u.

održivosti i moguće zahtjeve za proizvode s nultom neto stopom emisija koristeći se dostupnim pravnim alatima i postojećim standardima EU-a. Time bi se promicala predvidljivija i ujednačenija potražnja za rješenjima s nultom neto stopom emisija, a javnim bi se tijelima omogućilo da utvrde ambiciozne zahtjeve u pogledu održivosti.

Drugo, Komisija će predložiti **akt o kritičnim sirovinama**. Proizvodnja tehnologija s nultom neto stopom emisija u EU-u moguća je samo ako se osigura pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave i recikliranjem sirovina, kako bi se smanjila ovisnost EU-a o visoko koncentriranoj opskrbi iz trećih zemalja i potaknulo otvaranje kvalitetnih radnih mjesta i rast u kružnom gospodarstvu. Cilj je tog akta zajamčiti sigurnost opskrbe EU-a, među ostalim jačanjem međunarodnog angažmana, olakšavanjem vađenja (prema potrebi), prerade i recikliranja, uz istodobno osiguravanje visokih standarda zaštite okoliša i nastavak istraživanja i inovacija, npr. radi smanjenja upotrebe materijala i razvoja zamjenskih tvari na biološkoj osnovi. Već su ostvareni konkretni rezultati: danas neka poduzeća iz EU-a umjesto grafita u baterijama upotrebljavaju lignin koji potječe od drva.

Treće, **energija**. Ruska upotreba energije kao oružja bila je jasan znak da moramo pripaziti na sigurnost opskrbe i riješiti se ovisnosti. Konkurentnost mnogih poduzeća ozbiljno je oslabljena visokim cijenama energije i poremećajima u nekoliko lanaca opskrbe. To se posebno odnosi na energetske intenzivne industrije⁸. Za smanjenje visokih troškova energije i zamjenu skupih fosilnih goriva jeftinijim obnovljivim izvorima energije poduzeti su važni koraci u skladu s planom REPowerEU. Na primjer, kapacitet proizvodnje energije vjetra i solarne energije iz obnovljivih izvora u EU-u 2022. premašio je 400 GW, što je povećanje od više od 25 % u odnosu na 2020.⁹ Uspostavili smo energetske platforme EU-a kako bismo objedinili potražnju za plinom, koordinirali upotrebu infrastrukture i pregovarali s međunarodnim partnerima, ostvarili uštede, napunili skladišta i uveli gornju granicu za kratkoročna tržišta. Dovođeno je nekoliko infrastrukturnih projekata i interkonekcija u području električne energije i plina. **Komisija će u ožujku predstaviti reformu modela tržišta električne energije**, za koju je trenutačno u tijeku javno savjetovanje. Ugovori s dugoročnim određivanjem cijene mogli bi imati važnu ulogu u omogućavanju da svi korisnici električne energije ostvare koristi od predvidljivijih i nižih troškova energije iz obnovljivih izvora. Kako je utvrđeno u planu REPowerEU, poticanje industrijske konkurentnosti zahtijevat će preobrazbu industrijskih procesa, znatno ubrzanje primjene i povećanje udjela energije iz obnovljivih izvora i ulaganje većih napora u energetske učinkovitost i smanjenje potražnje za energijom te prekvalifikaciju i usavršavanje radne snage.

Novi **regulatorni okvir EU-a za baterije** ključan je element u prelasku EU-a na klimatski neutralno gospodarstvo jer se njime osiguravaju konkurentni i otporni vrijednosni lanci za proizvodnju, ponovnu upotrebu i recikliranje baterija u EU-u. U budućnosti će se **Uredba o ekološkom dizajnu za održive proizvode**¹⁰ primjenjivati na širi raspon proizvoda i obuhvatit će više zahtjeva u pogledu održivosti, područja u kojem se industrija EU-a ističe. Komisija će dati visoki prioritet radu na tehnologijama s nultom neto stopom emisija u okviru postojećih i budućih planova rada za ekološki dizajn.

Nadalje, ključno je da potrošači mogu donositi odluke na temelju transparentnih i pouzdanih

⁸ Kao što su proizvođači polisilicija koji se upotrebljava u solarnoj fotonaponskoj industriji ili proizvođači baterijskih ćelija.

⁹ Procjene Komisije temelje se na podacima Međunarodne agencije za obnovljivu energiju (Irena) i dionika iz industrije.

¹⁰ Politikom ekološkog dizajna EU-a utvrđuju se usklađena pravila za proizvode povezane s energijom, i to u pogledu aspekata kao što su potrošnja energije, potrošnja vode, razine emisija i učinkovitost materijala, čime se potiču i ponuda i potražnja za održivijim proizvodima.

informacija o održivosti, trajnosti i ugljičnom otisku proizvoda. Transparentnost tržišta alat je kojim se olakšava uvođenje proizvoda s nultom neto stopom emisija koji su tehnološki i ekološki bolji. Na primjer, Komisija će do kraja ove godine predložiti uvođenje **jedinstvene oznake energetske učinkovitosti** za dizalice topline kako bi se korisnicima omogućilo uspoređivanje različitih tehnologija¹¹. U tom će smjeru ići i prijedlog Komisije o pripremi potrošača za zelenu tranziciju.

Naposljetku, **infrastruktura** je ključna za povoljno poslovno okruženje s nultom neto stopom emisija, koje se nastoji uspostaviti industrijskim planom u okviru zelenog plana. Potpuna pokrivenost mreža TEN-T infrastrukturom za punjenje i opskrbu gorivom, razvoj i jačanje europske okosnice za vodik te proširenje i jačanje pametnih elektroenergetskih mreža za prihvata velikih količina energije iz obnovljivih izvora u mreži TEN-E zahtijevaju velika ulaganja¹², ali i jačanje našeg regulatornog okvira. Sada je trenutak da se potrebna infrastruktura osmisli u skladu s europskim načinom razmišljanja. Komisija poziva zakonodavce da što prije donesu Uredbu o infrastrukturi za alternativna goriva kako bi se pridonijelo stvaranju mreže za punjenje i opskrbu gorivom koja će biti otporna na buduće promjene. Kako bi se razvila i ojačala infrastruktura za vodik i električnu energiju, Komisija će dodatno ispitati potrebe za resursima Instrumenta za povezivanje Europe te će iskoristiti cjelokupno područje primjene revidirane Uredbe o mreži TEN-E kako bi ubrzala planiranje, financiranje i uvođenje ključne (prekogranične) infrastrukture. Posebno je potrebno ubrzati razvoj i provedbu prekogranične infrastrukture u nadolazećim godinama. Komisija će razmotriti i dodatne načine, uključujući moguće zakonodavne mjere, kako bi se osiguralo da države članice uspostave prekograničnu energetska infrastruktura da ne bi došlo do nepotrebnih kašnjenja u uvođenju strateške infrastrukture.

Industrijski plan u okviru zelenog plana uspjeh će potaknuti konkurentnost ako svi akteri (nadležna tijela, socijalni partneri, ulagači, potrošači) udruže snage za postizanje istih ciljeva. Nedavno uspostavljena europska platforma za čiste tehnologije, Industrijski forum za čistu energiju, poduprla bi zajedno s drugim relevantnim dionicima plan, koordinirala mjere za postizanje ciljeva ulaganja i proizvodnje te dodatno promicala mogućnosti povezivanja. Komisija će nastaviti blisko surađivati s Europskim parlamentom kako bi industrijski plan u okviru zelenog plana uspio.

2.2. Ubrzavanje pristupa financiranju

Globalna industrija s nultom neto stopom emisija zabilježila je snažan rast, pri čemu su se ulaganja u čistu energiju 2022. povećala za 10 %. Industrija EU-a s nultom neto stopom emisija konkurentna je u nekim sektorima, kao što su energija vjetera ili dizalice topline, čak i u našem okruženju s relativno visokim cijenama energije, ali u drugim segmentima, kao što su solarne fotonaponske ploče, nema dovoljno čvrstu bazu. Za osiguravanje pravodobnog prelaska na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ti se sektori moraju brže razvijati. **Tržišni udjeli industrije EU-a pod snažnim su pritiskom, u velikoj mjeri zbog toga što subvencije u drugim dijelovima svijeta onemogućuju jednake uvjete tržišnog natjecanja. Stoga je potrebno proširiti i ubrzati pristup financiranju industrije s nultom neto stopom emisija.** To je drugi stup industrijskog plana u okviru zelenog plana.

Svoju ulogu moraju odigrati i ciljana javna sredstva. Financijska sredstva EU-a i nacionalna

¹¹ Za dizalice topline zahvaljujući Europskom registru proizvoda za označivanje energetske učinkovitosti (EPREL) <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>

¹² Kad je riječ o potrebama za ulaganjima, vidjeti radni dokument službi Komisije o planu REPowerEU <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0230&from=EN>

sredstva već danas imaju važnu ulogu u poticanju inovacija, proizvodnje i uvođenja tehnologija s nultom neto stopom emisija te povezanog jačanja mreža i infrastrukture. Privatno financiranje bit će ključno za poticanje ulaganja u industriju s nultom neto stopom emisija.

U okviru instrumenta NextGenerationEU u 27 nacionalnih planova za oporavak i otpornost, koji se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost, već je stavljeno na raspolaganje 250 milijardi EUR za zelene mjere, uključujući ulaganja kojima se podupire dekarbonizacija industrije. U okviru programa Obzor Europa za istraživanja i inovacije iz zelenog plana namijenjeno je 40 milijardi EUR, među ostalim u partnerstvu s industrijom.

U okviru **kohezijskih politika** za zelenu je tranziciju dostupno oko 100 milijardi EUR, uključujući Fond za pravednu tranziciju. Komisija će dodatno olakšati brzu mobilizaciju kohezijskih ulaganja za potporu industrijskom planu s nultom neto stopom emisija, među ostalim ubrzavanjem osmišljavanja projekata energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije te povrata troškova putem standardnih programa nadoknade troškova.

Dosad su ti izvori financiranja EU-a uvelike bili usmjereni na istraživanja i inovacije te uvođenje obnovljive energije i povezanih infrastruktura, a manje na proizvodne kapacitete u tom sektoru.

Ciljanom državnim potporom može se povećati i ubrzati financiranje industrijskih vrijednosnih lanaca s nultom neto stopom emisija. Međutim, kako bi se izbjegla fragmentacija jedinstvenog tržišta zbog različitih razina nacionalne potpore i različitih kapaciteta za dodjelu takve potpore, potrebno je osigurati i odgovarajuće financiranje na razini EU-a kako bi se olakšala uspješna izgradnja takvih industrijskih vrijednosnih lanaca u cijeloj Uniji.

2.2.1. Nacionalno financiranje

Državne potpore kao prvi korak: Politika tržišnog natjecanja EU-a omogućuje alate za potporu razvoju i uvođenju ključnih naprednih tehnologija koje su od strateške važnosti za zelenu i digitalnu tranziciju, uz istodobno očuvanje cjelovitosti jedinstvenog tržišta i poštovanje međunarodnih obveza EU-a. Komisija je samo 2022. odobrila programe potpore s ukupnim proračunom od 51 milijarde EUR za uvođenje novih kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i dekarbonizaciju industrijske proizvodnje u cijeloj Uniji. Komisija je već u ožujku 2022., odmah nakon početka ruske agresije na Ukrajinu, donijela privremeni okvir za krizne situacije kojim se državama članicama omogućuje da ublaže negativne gospodarske učinke rata i olakšaju strukturne prilagodbe kako bi bolje odgovorile na novonastalu gospodarsku situaciju. Okvir je dvaput izmijenjen i sada uključuje posebne odredbe o pojednostavnjenoj potpori za energiju iz obnovljivih izvora, tehnologije dekarbonizacije i mjere energetske učinkovitosti.

Komisija sada namjerava državama članicama omogućiti dodatnu fleksibilnost za dodjelu potpore, koja će biti privremena i ograničena na točno utvrđena područja. Komisija će se savjetovati s državama članicama o prijedlogu da se pravila o državnim potporama do kraja 2025. privremeno prilagode kako bi se uz lakše izračune, jednostavnije postupke i brža odobrenja dodatno ubrzala i pojednostavnila dodjela državnih potpora. Te će promjene državama članicama pomoći i u provedbi posebnih projekata na temelju nacionalnih planova oporavka, koji su u njihovoj nadležnosti.

Komisija namjerava **prilagoditi pravila o državnim potporama u pet područja**, poštujući uvjete potrebne za ograničavanje narušavanja jedinstvenog tržišta, izbjegavanje većih regionalnih razlika i osiguravanje usklađenosti s međunarodnim obvezama. Četiri od njih provest će se predloženom izmjenom privremenog okvira za državne potpore u kriznim situacijama (TCF), koji će se pretvoriti u **privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama i tranziciji (TCTF)**:

1. *Pojednostavnjenje potpora za uvođenje energije iz obnovljivih izvora*

U okviru TCF-a već su pojednostavnjene potpore za uvođenje energije iz obnovljivih izvora, ali bi se nacrtom TCTF-a predvidjele dodatne mjere:

- proširenje odredbi na **sve tehnologije u području obnovljivih izvora energije** (u skladu s Direktivom RED II) te na obnovljivi vodik i **skladištenje** biogoriva;
- uklanjanje potrebe za otvorenim natječajima za **slabije razvijene tehnologije** (za koje natječajni možda nisu najprikladniji) i
- **produljenje rokova za dovršetak projekata.**

2. *Pojednostavnjenje potpora za dekarbonizaciju industrijskih procesa*

Potpore za dekarbonizaciju industrije već su pojednostavnjene TCF-om, ali bi se TCTF-om otišlo korak dalje i uvelo niz odredaba, kao što su:

- dopuštanje potpora u skladu sa **standardnim postocima troškova ulaganja**, na temelju praktičnog iskustva – za upotrebu vodika, energetske učinkovitost i elektrifikaciju.
- **Fleksibilnije gornje granice potpore** po korisniku u programima koji ispunjavaju posebne uvjete.

3. *Poboljšani programi potpore ulaganjima za proizvodnju strateških tehnologija s nultom neto stopom emisija, uključujući mogućnost dodjele veće potpore koja odgovara potpori koju su za slične projekte primili konkurenti izvan EU-a, uz istodobno osiguravanje razmjernosti takve potpore*

4. *Usmjerenija potpora za velike nove projekte proizvodnje u strateškim vrijednosnim lancima s nultom neto stopom emisija, uzimajući u obzir globalne nedostatke u financiranju*

Nacrtom TCTF-a nastojali bi se osigurati jednaki uvjeti u svim jurisdikcijama i na samom unutarnjem tržištu, posebno u sektorima u kojima je utvrđen rizik od premještanja poslovanja u treće zemlje. Njime bi se zajamčila i razmjernost u smislu iznosa potpore. TCTF bi državama članicama omogućio uspostavu programa za **potporu novim ulaganjima u proizvodna postrojenja u točno utvrđenim strateškim sektorima s nultom neto stopom emisija, među ostalim s pomoću poreznih olakšica.** U cilju konvergencije država članica i regija dopušteni iznos potpore prilagodio bi se većim intenzitetima potpore i gornjim granicama iznosa potpore ako se ulaganje provodi u potpomognutim područjima. Morali bi se utvrditi i odgovarajući uvjeti za utvrđivanje konkretnih rizika od preusmjerenja ulaganja izvan EGP-a i provjeru posotje li rizici od premještanja unutar EGP-a. Države članice mogu **svoje nacionalne fiskalne poticaje uskladiti sa zajedničkim sustavom** koji je Komisija spremna pripremiti i koji bi poduzećima u cijelom EU-u ponudio veću transparentnost i predvidljivost.

Osim toga, države članice mogle bi potporu uskladiti s iznosom koji treće zemlje nude za pojedinačna početna ulaganja u istim ciljanim sektorima koji su relevantni za vodeći položaj u području tehnologije s nultom neto stopom emisija ako se ispune uvjeti kao što je suradnja s više zemalja, znatni pozitivni učinci prelijevanja među državama članicama i posebno uzimanje u obzir potpomognutih područja. Takvim potporama trebao bi se smanjiti opravdani rizik da se određena ulaganja preusmjere u treće zemlje izvan EGP-a te se ne bi trebalo okakšati premještanje proizvodnih djelatnosti među državama članicama. Potpora bi bila ograničena na ono što je nužno da se projekt provede u EGP-u.

Komisija će i dalje biti predana brzim postupcima u okviru TCTF-a, kao što je već slučaj s potporama odobrenima na temelju privremenog okvira za državne potpore u kriznim

situacijama, u kojem je medijan vremena odobrenja bio 19 dana.

5. Znatno povećanje pragova za prijavu državnih potpora u tim područjima

Komisija će prilagoditi pravila o državnim potporama za ovo peto područje daljnjom revizijom **Uredbe o općem skupnom izuzeću s obzirom na zeleni plan**. Uz odredbe povezane s projektima od zajedničkog europskog interesa (vidjeti u nastavku), time bi se državama članicama omogućila veća fleksibilnost u sljedećem:

- podupiranju mjera u ključnim sektorima, kao što su vodik, hvatanje i skladištenje ugljika, vozila s nultim emisijama i energetska učinkovitost zgrada, i to daljnjim povećanjem pragova koje treba prijaviti Komisiji,
- proširenju područja primjene potpore za ulaganja u infrastrukturu za punjenje i opskrbu gorivom,
- daljnjem olakšavanju potpore za usavršavanje vještina.

EU danas ima pet važnih **projekata od zajedničkog europskog interesa (IPCEI)**, a to su veliki razvojni projekti koje je nekoliko država članica poduzelo za financiranje novih tehnologija u strateškim područjima i koji imaju snažne pozitivne učinke prelijevanja preko granica te na inovacije, radnike i korisnike: jedan je u području mikroelektronike, dva u području baterija i dva u području vodika, a u pripremi je još projekata¹³. Očekuje se da će se javnom potporom u iznosu od 18 milijardi EUR za odobrene važne projekte od zajedničkog europskog interesa mobilizirati dvostruki iznos privatnih ulaganja, tj. dodatnih 36 milijardi EUR.

Kako bi se ubrzalo uvođenje novih projekata, odobravanje važnih projekata od zajedničkog europskog interesa dodatno će se racionalizirati i pojednostavniti:

- Kodeks dobre prakse za transparentno, uključivo i brže osmišljavanje važnih projekata od zajedničkog europskog interesa omogućit će jednostavniju procjenu, a države članice i Komisija trebaju ga potvrditi ovog proljeća.
- Komisija se priprema i za **ubranje provedbe manjih inovativnih projekata povezanih s IPCEI-jem**, posebno onih koje provode mala i srednja poduzeća, i to s pomoću viših pragova za prijavu i većih intenziteta potpore u skladu s Uredbom o općem skupnom izuzeću.

2.2.2. Financiranje sredstvima EU-a

Da bi pružio potporu tranziciji koja je potrebna za postizanje ciljeva povezanih s nultom neto stopom emisija i ciljnih vrijednosti iz plana REPowerEU uz diversificirane izvore i sigurnu opskrbu, EU će se i dalje morati oslanjati na konkurentnu industriju s nultom neto stopom emisija. S obzirom na ambiciozne ciljeve EU-a i međunarodnu konkurenciju, do 2030. potrebna su veća ulaganja u proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija.

U EU-u postoje znatne razlike u potpore koje države članice pružaju. Na primjer, dok je u 2020. 0,57 % BDP-a EU-a bilo dodijeljeno potpore obnovljivim izvorima energije, jedna je zemlja dodijelila gotovo 1 % svojeg BDP-a, a deset ih je potrošilo manje od polovine prosjeka EU-a¹⁴.

Da bismo spriječili fragmentaciju jedinstvenog tržišta zbog različitih razina nacionalne

¹³ Npr. dodatni projekti u područjima kao što su baterije i vodik, a potencijalno i solarna energija ili dizalice topline.

¹⁴ [Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union \(Studija o subvencijama za energiju i drugim državnim intervencijama u Europskoj uniji\) – Ured za publikacije EU-a \(europa.eu\)](#). Mjere javne potpore uključuju izravne prijenose poduzećima i potrošačima, porezne rashode (npr. porezni odbitci, smanjenje PDV-a), potporu dohotku ili cijenama, potporu istraživanju i razvoju.

potpore, olakšali zelenu tranziciju na razini cijele Unije, izbjegli povećanje regionalnih razlika i smanjili jaz između trenutno dostupnog financiranja i potreba za financiranjem širenja industrije s nultom neto stopom emisija, moramo povećati i financiranje sredstvima EU-a. Kao dio industrijskog plana u okviru zelenog plana proračun EU-a i dalje će doprinositi ciljanom i brzom financiranju industrije EU-a s nultom neto stopom emisija. REPowerEU naš je instrument za tu namjenu, a podupire se drugim sredstvima EU-a.

Komisija će nastaviti pružati potporu državama članicama u oblikovanju, razvoju i provedbi reformi te pomagati u jačanju administrativnih kapaciteta država članica kako bi se osigurala učinkovita provedba financiranja.

Plan REPowerEU

Zahvaljujući dogovoru postignutom krajem 2022. potpora EU-a tranziciji sada će se povećati dodatnim financiranjem iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućenog inicijativom REPowerEU: državama članicama bit će na raspolaganju dodatna bespovratna sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost (20 milijardi EUR) za promicanje ozelenjivanja industrije, potporu projektima za industriju EU-a s nultom neto stopom emisija i pomoć energetski intenzivnim industrijama u kontekstu visokih cijena energije. Države članice moći će za te ciljeve izdvojiti i bespovratna sredstva iz pričuve za prilagodbu Brexitu (5,4 milijarde EUR). Nadalje, moći će iskoristiti preostale zajmove u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (225 milijardi EUR) uz znatna sredstva za pretfinanciranje tih ulaganja i reformi¹⁵.

Kako bi pomogla državama članicama u provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost i njegove komponente REPowerEU, Komisija je objavila **Smjernice o planovima za oporavak i otpornost**. Tim se smjernicama pruža fleksibilnost za prilagodbu planova trenutnom kontekstu i pripremu poglavlja koja se odnose na plan REPowerEU. U njima se uzimaju u obzir problemi nastali zbog poremećaja u lancima opskrbe, cijena energije i inflacije te se državama članicama nude učinkovita rješenja za očuvanje ciljeva iz početnih planova. Komisija snažno potiče države članice da u svoje izmijenjene planove za oporavak i otpornost uključe jednostavne i učinkovite mjere za pružanje izravne potpore poduzećima i povećanje njihove konkurentnosti:

- i. **jedinstvene kontaktne točke** za izdavanje dozvola za obnovljive izvore energije i projekte u području nulte neto stope emisija kako bi se ubrzali, digitalizirali i pojednostavnili postupci dobivanja potrebnih odobrenja i dozvola za pokretanje i upravljanje projektima u području tehnologija s nultom neto stopom emisija, u kombinaciji s ciljanim jačanjem administrativnih kapaciteta za uklanjanje administrativnih uskih grla pri izdavanju dozvola; ii. **porezne olakšice** ili druge oblike potpore poduzećima za ulaganja u zelene tehnologije s nultom neto stopom emisija, u obliku poreznih kredita, ubrzane amortizacije ili subvencije povezane sa stjecanjem ili poboljšanjem imovine za zelena ulaganja;
- iii. i ulaganje u **osposobljavanje** radne snage za tu industrijsku tranziciju.

Grupa Europske investicijske banke (EIB) poduprijet će postizanje svih ciljeva [plana RePowerEU](#) dodatnim zajmovima i vlasničkim kapitalom¹⁶. Komisija i Grupa EIB-a nastavit će zajednički razmatrati načine na koje bi Grupa EIB-a mogla unaprijediti svoje čiste tehnologije i druge aktivnosti koje doprinose zelenom planu.

¹⁵ To je dodatak postojećim mogućnostima prijenosa u iznosu od 5 % iz kohezijskih fondova (do 17,9 milijardi EUR).

¹⁶ EIB potiče financiranje čiste energije u okviru potpore planu REPowerEU. Priopćenje za tisak dostupno je na: <https://www.eib.org/en/press/all/2022-450-eib-boosts-clean-energy-financing-in-support-of-repowerEU-plan>

Program InvestEU

Program InvestEU ima dobar potencijal za poticanje ulaganja u nultu neto stopu emisija u EU-u. InvestEU je instrument Unije za poticanje privatnih ulaganja u prioritetna područja EU-a. EU putem EIB-a, Europskog investicijskog fonda (EIF), Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i 14 drugih partnera u provedbi podupire javna i privatna ulaganja u tehnološke i industrijske inovacije s nultom neto stopom emisija. Primjeri projekata koji se mogu podupirati jesu istraživanje, razvoj i inovacije u području tehnologija baterija, recikliranje kritičnih sirovina, demonstracijska postrojenja za proizvodnju materijala u lancu opskrbe baterijama za električna vozila, tehnologije pogona na vodik, inovativna postrojenja za napredna biogoriva i napredne tehnologije za preradu čelika. U okviru programa InvestEU mogu se mobilizirati financijska sredstva od više od 372 milijarde EUR – uglavnom privatna, ali i javna, putem proračunskog jamstava EU-a u iznosu od 26,2 milijarde EUR.

Komisija je dosad potpisala sporazume o jamstvu u okviru programa InvestEU u ukupnoj vrijednosti od 21 milijarde EUR. Na temelju tih sporazuma o jamstvu EIF je već potpisao sporazume o jamstvu InvestEU s 48 financijskih posrednika iz 19 država članica za kreditiranje europskih MSP-ova i malih poduzeća srednje tržišne kapitalizacije u vrijednosti od 2,3 milijarde EUR te 54 sporazuma sa sredstvima iz 14 država članica za vlasnička ulaganja u vrijednosti od 1,9 milijardi EUR¹⁷.

Primjeri ulaganja EIB-a i EIF-a uz potporu programa InvestEU u području čiste tehnologije:

- *ulaganje EIB-a u iznosu od 37 milijuna EUR u komercijalno demonstracijsko postrojenje za proizvodnju prekursora za aktivne katodne materijale (p-CAM). P-CAM se upotrebljava u lancu opskrbe baterijama za električna vozila (visokotehnološke litij-ionske baterije),*
- *zajam EIB-a u iznosu od 315 milijuna EUR zajedničkom pothvatu za razvoj tehnologija i proizvoda u području tehnologija pogona na vodik u automobilskoj industriji i sustava aktivne sigurnosti,*
- *ulaganje EIB-a u iznosu od 32 milijuna EUR za potporu projektima istraživanja i razvoja proizvodnog poduzeća u području elektrifikacije poljoprivrednih strojeva i sustava za prijenos snage za traktore i terenska vozila,*
- *jamstvo EIF-a u iznosu od 101 milijun EUR fondu za potporu tehnološkim poduzećima u ranoj fazi (poduzetnički kapital), industrijskim poduzećima s visokim potencijalom rasta te poduzećima u sektoru dekarbonizacije (projekti u području energije iz obnovljivih izvora i poduzeća za održivost),*
- *zajam od 125 milijuna EUR greenfield postrojenju za proizvodnju katodnih materijala. Katodni materijali isporučivat će se proizvođačima visokotehnoloških litij-ionskih baterija koje se prvenstveno upotrebljavaju u električnim vozilima.*

Kako bi se osiguralo pravodobno ostvarenje ciljeva industrijskog plana u okviru zelenog plana, trebalo bi pojednostavniti postupke u okviru programa InvestEU i njegove instrumente uskladiti s trenutačnim potrebama. Sporazumi o jamstvu i financijski proizvodi moraju se uskladiti s revidiranim okvirom za državne potpore, dok će se posebnim odredbama Uredbe o općem skupnom izuzeću znatno pojednostavniti aspekti državne potpore za nacionalne odjeljke u programu InvestEU. Komisija će nastaviti surađivati s EIB-om, kao bankom EU-a, i drugim partnerima kako bi se na učinkovit i pravodoban način odgovorilo na

¹⁷ Osim toga, EIB je do prosinca 2022. potpisao sporazume za 29 operacija u devet država članica u vrijednosti od 2,3 milijarde EUR u okviru programa InvestEU za financiranje projekata u području istraživanja i inovacija, održive infrastrukture te socijalnih ulaganja i vještina.

potrebe za financiranjem prioritetnih projekata, kao što su važni projekti od zajedničkog europskog interesa (IPCEI).

Financiranje putem fonda InvestEU znatno je pojačano na početku razdoblja jer najveći dio financijskih sredstava potječe iz instrumenta NextGenerationEU. Do kraja 2023. treba izdvojiti 14,83 milijarde EUR za jamstva EU-a, što ostavlja samo 11,37 milijardi EUR za razdoblje 2024.–2027. Istodobno se može očekivati znatno povećanje potražnje za potporom iz fonda InvestEU s obzirom na revidirane uvjete prihvatljivosti predviđene u predstojećem privremenom okviru za krizne situacije i tranzicije (TCTF). Konkretno, ukidanje trenutnih financijskih ograničenja za projekte proizvodnje u područjima obuhvaćenima TCTF-om uzrokovalo bi veću potražnju i upotrebu jamstva EU-a među partnerima u provedbi. Stoga Komisija procjenjuje kako bi se ukupna financijska sredstva za program InvestEU mogla povećati, posebno za razdoblje od 2024. do 2027.

Inovacijski fond

Inovacijski fond podupire razvoj i uvođenje novih tehnologija i rješenja kojima se dekarbonizira energetska intenzivna industrija, potiče energija iz obnovljivih izvora i skladištenje energije (uključujući baterije i vodik) te jačaju lanci opskrbe s nultom neto stopom emisija podupiranjem proizvodnje ključnih komponenti za baterije, energije vjetra i solarne energije, elektrolizatora, gorivnih ćelija i dizalica topline. Procjenjuje se da će tijekom deset godina u okviru Inovacijskog fonda biti dostupno 40 milijardi EUR.

Revidiranom i unaprijeđenom direktivom o sustavu trgovanja emisijama, koja je dogovorena krajem 2022. u okviru paketa „Spremni za 55 %”, Inovacijskom fondu omogućuje se da putem konkurentnih natječaja subvencionira 100 % manjka financijskih sredstava za povećanje uvođenja čistih tehnologija i proizvodnje. Inovacijski fond stoga može djelovati kao europska jedinstvena kontaktna točka za takvu potporu, čime bi se ulagačima olakšalo kombiniranje različitih izvora prihoda i financiranja.

Komisija će u jesen 2023. pokrenuti prvu dražbu, odnosno konkurentno nadmetanje, radi potpore proizvodnji vodika iz obnovljivih izvora. Pobjednici te dražbe dobit će fiksnu premiju za svaki kilogram vodika proizvedenog iz obnovljivih izvora u razdoblju od 10 godina. To će imati sličan učinak kao porezni kredit za proizvodnju na temelju Zakona SAD-a o smanjenju inflacije, a razlika je u tome što će zahvaljujući toj premiji, koja se temelji na primljenim ponudama, potpora EU-a postati troškovno učinkovita, brza i administrativno jednostavna. Uvjeti za tu prvu pilot-dražbu s okvirnim proračunom od 800 milijuna EUR objavit će se u lipnju 2023. Nakon te pilot-dražbe uslijedit će daljnje dražbe ili drugi oblici potpore za proizvodnju i upotrebu vodika kojima se pridonosi ciljevima plana REPowerEU za vodik, čime će se pokriti domaći dio za EU europske banke za vodik.

Nadalje, Komisija razmatra proširenje tog novog mehanizma konkurentnog nadmetanja kako bi se povećala proizvodnja komponenti za solarnu energiju i energiju vjetra, baterije i elektrolizatore, na temelju analize potreba sektora s nultom neto stopom emisija u EU-u, veličine tržišta i potencijalnog portfelja projekata. Osim toga, potpora iz Inovacijskog fonda bila bi u obliku subvencije za proizvodnju umjesto subvencioniranja 60 % relevantnih troškova, što je trenutna praksa fonda.

Prihodi sustava EU-a za trgovanje emisijama povećat će se u narednim godinama. Veći dio tog iznosa činit će nacionalni prihodi koje države članice moraju iskoristiti za djelovanje u području klime. Komisija potiče države članice da dio tih prihoda namijene povećanju proizvodnje tehnologija s nultom neto stopom emisija. Dio povećanih prihoda ETS-a mogao bi se iskoristiti i za jačanje učinkovitog instrumenta EU-a za ulaganja s nultom neto stopom emisija, kao što je

Inovacijski fond¹⁸.

Dakle, na raspolaganju su brojna sredstva, koja su uglavnom usmjerena na inovacije i uvođenje tehnologija. Komisija istražuje mogućnosti povećanja zajedničkog financiranja na razini EU-a radi potpore ulaganjima u proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija na temelju stalne procjene potreba za ulaganjima. Sveobuhvatan europski pristup bit će ključan za sprečavanje fragmentacije jedinstvenog tržišta i postizanje maksimalne sinergije i razmjera. Uz prethodno navedenu privremenu i ciljanu državnu potporu, Komisija će u kratkoročnom razdoblju surađivati s državama članicama na prolazanju prijelaznog rješenja za pružanje brze i ciljane potpore ondje gdje je najpotrebnija, fokusirajući se na prethodno spomenute instrumente REPowerEU, InvestEU i Inovacijski fond. Iako se ti različiti elementi možda neće istodobno operacionalizirati, predano radimo na ostvarivanju tog sveobuhvatnog europskog pristupa.

Na **sredini programskog razdoblja** Komisija namjerava pružiti strukturalno rješenje za investicijske potrebe predlaganjem **Fonda za europsku suverenost** u kontekstu preispitivanja višegodišnjeg financijskog okvira prije ljeta 2023. Cilj je očuvati europsku prednost u području ključnih tehnologija i tehnologija u nastajanju koje su relevantne za zelenu i digitalnu tranziciju, od računalnih tehnologija, uključujući mikroelektroniku, kvantno računalstvo i umjetnu inteligenciju, do biotehnologije, bioproizvodnje i tehnologija s nultom neto stopom emisija. Taj strukturalni instrument temeljit će se na iskustvu stečenom pri provedbi koordiniranih višedržavnih projekata u okviru IPCEI-a i njime će se nastojati poboljšati pristup svih država članica takvim projektima kako bi se očuvala kohezija i jedinstveno tržište zaštitilo od rizika zbog nejednake dostupnosti državnih potpora. Komisija će zajedno s državama članicama oblikovati Fond za suverenost tako da odgovara njihovim potrebama.

2.2.3. Privatno financiranje

Daleko veći dio ulaganja potrebnih za prelazak na nultu neto stopu emisija temeljit će se na privatnom financiranju. Javnim financiranjem mogu se privući privatna ulaganja, ali ono neće biti dovoljno da se zadovolje potrebe za ulaganjima. Za uspješan prelazak na nultu neto stopu emisija potrebni su veliki iznosi financijskih sredstava privatnog sektora, posebno financijska sredstva prikupljena na tržištima kapitala od širokog raspona ulagača, uključujući male ulagače i velike institucionalne ulagače. Stoga **tržišta kapitala koja dobro funkcioniraju i okvir za održivo financiranje** imaju presudnu važnost. EU se mora pobrinuti da njegova tržišta kapitala mogu podnijeti potrebnu količinu i raznolikost financiranja poduzeća iz EU-a, posebno u strateškim industrijskim segmentima.

EU mora uložiti više napora u dovršetak unije tržišta kapitala. Cilj je unije tržišta kapitala povećati veličinu pojedinačnih tržišta kapitala i njihovu prekograničnu integraciju kako bi se poboljšale mogućnosti financiranja i ulaganja za pojedince i poduzeća, uključujući one koji posluju u sektoru čiste tehnologije.

Dublje i istinski integrirano jedinstveno tržište kapitala poduzećima iz EU-a omogućilo bi da se financiraju, šire poslovanje i smanje ovisnost o bankovnom financiranju te da dobiju financijska sredstva za upravljanje zelenom tranzicijom. Stoga unapređenje unije tržišta kapitala bitno doprinosi političkim ciljevima Komisije u pogledu zelene i digitalne globalne konkurentnosti europskih poduzeća i otvorene strateške autonomije EU-a.

¹⁸ Time se ne dovode u pitanje ukupni prihodi ETS-a dostupni za otplatu duga u okviru instrumenta NextGenerationEU.

Za postizanje potpuno integriranog tržišta kapitala EU-a potrebne su veće ambicije i predanost svih ključnih dionika brzom postizanju **dogovora o zakonodavnim prijedlozima Komisije za provedbu Akcijskog plana za uniju tržišta kapitala iz 2020.**

Okvirom EU-a za održivo financiranje podupiru se nastojanja ulagača i poduzeća da povećaju ulaganja koja bi bila usklađena s ciljevima europskog zelenog plana. Politikama EU-a za održivo financiranje poduprijet će se zelena tranzicija tako što će biti lakše privući i dobiti privatna financijska sredstva za financiranje zelenih projekata i poduzeća, kako je navedeno u obnovljenoj strategiji održivog financiranja¹⁹.

2.3. Unapređenje vještina

Zelena tranzicija mora biti podređena čovjeku i uključiva kako bi se osigurali ravnomjerni i pravedni ishodi i stvorila kvalitetna radna mjesta, a da nitko pritom ne bude zapostavljen. U europskom gospodarstvu zabilježeno je 4,5 milijuna zelenih radnih mjesta u 2019.²⁰, što je porast u odnosu na 3,2 milijuna zelenih radnih mjesta u 2000. Zelena tranzicija povećat će potražnju za novim vještinama na svim razinama, što će zahtijevati opsežno usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage. Procjenjuje se da će samo za industriju baterija u 2025. trebati dodatnih 800 000 radnika. Sljedeće desetljeće obilježit će žestoko natjecanje za kadar. Produktivnost naše industrije, blagostanje našeg društva i naša sposobnost da ostvarimo ciljeve nulte neto stope emisija ovisit će o našoj sposobnosti zadržavanja i privlačenja radnika. **Stoga treći stup industrijskog plana u okviru zelenog plana mora biti usmjeren na zelene i digitalne vještine svih građana i na svim razinama, uz fokus na uključivanje žena²¹ i mladih²².**

Potražnja za kadrom je velika. Manjak radne snage, na koji upućuje stopa slobodnih radnih mjesta²³, udvostručio se u razdoblju 2015.–2021. u sektorima koji se smatraju ključnima za zelenu tranziciju²⁴, a potražnja za tehničkim vještinama potrebnima za zelenu tranziciju raste²⁵. Procjenjuje se da bi od 35 % do 40 % svih radnih mjesta pridonijelo usporednoj tranziciji, pa su zahtjevi za tehničke vještine, uključujući digitalne, i razine obrazovanja u zelenom gospodarstvu veći nego u cjelokupnom gospodarstvu²⁶. Ukupna produktivnost rada veća je u

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>

²⁰ Na temelju Eurostatove definicije zelenih radnih mjesta („Zaposlenost u sektoru ekoloških dobara i usluga”) i podacima Eurostata za temu „Ekološko gospodarstvo – statistički podaci o zapošljavanju i rastu”:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_economy_%E2%80%93_statistics_on_employment_and_growth&old_id=583805#Development_of_key_indicators_for_the_environmental_economy.

²¹ Stopa zaposlenosti žena bila je 69,5 % u drugom tromjesečju 2022., u usporedbi s 80,2 % za muškarce i 74,9 % u prosjeku. Stopa zaposlenosti osoba u dobi od 60 do 64 godine bila je 48,2 % u usporedbi s prosjekom od 74,9 % za dobnu skupinu 20–64.

²² Iako se stopa nezaposlenosti u studenome 2022. smanjila na rekordno nisku razinu od 6,0 %, nezaposlenost mladih (mlađih od 25 godina) 2,5 puta je veća od opće nezaposlenosti.

²³ Stopa slobodnih radnih mjesta udio je nepopunjenih radnih mjesta u ukupnom broju radnih mjesta i jedan je od najboljih pokazatelja nedostatka radne snage u određenom sektoru.

²⁴ To obuhvaća sektor električne energije, pare, plina i klimatizacije, prijevoza i građevinarstva i prerađivačku industriju. Podaci za sektor opskrbe vodom, uklanjanja otpadnih voda, gospodarenja otpadom i djelatnosti sanacije okoliša, koji se također smatra ključnim za tranziciju nažalost nisu dostupni na razini EU-a.

²⁵ Na temelju Eurostatove uske definicije zelenih radnih mjesta („Zaposlenost u sektoru ekoloških dobara i usluga”). Manjak radne snage, na koji upućuje stopa slobodnih radnih mjesta, udvostručio se u razdoblju 2015.–2021. u sektorima koji se smatraju ključnima za zelenu tranziciju.

²⁶ Izvješće ILO-a iz 2019.: *Skills for a greener future: a global overview* (Vještine za zeleniju budućnost: opći pregled), dostupno na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_732214.pdf

zelenim sektorima; na primjer, **produktivnost u sektoru čiste energije veća je za oko 20 % od prosjeka za cijelo gospodarstvo**, zbog čega su zelene vještine još važnije za budući prosperitet²⁷.

EU poduzima mjere za rješavanje problema povezanih s vještinama potrebnima za usporednu zelenu i digitalnu tranzicije putem svojeg općeg okvira, tj. **Programa vještina za Europu**, koji djeluje u sinergiji s **europskim prostorom obrazovanja**²⁸. **Europskim paktom za vještine**, koji je nedavno obilježio drugu godinu postojanja, podupire se 14 velikih partnerstava u europskim industrijskim ekosustavima kako bi njihova radna snaga stekla vještine potrebne za prelazak na ugljično neutralno i digitalno gospodarstvo. Partnerstvima se promiče koordinirano djelovanje poduzeća, radnika, javnih tijela, socijalnih partnera, pružatelja obrazovanja i osposobljavanja te službi za zapošljavanje. Dosad se pridružilo više od 1 000 članova, uključujući velika multinacionalna poduzeća, MSP-ove, lokalne pružatelje osposobljavanja i gospodarske komore. Zajedno su se **obvezali da će pomoći u usavršavanju i prekvalifikaciji 6 milijuna ljudi**. Osim toga, industrijski forum za čistu energiju obvezao se da će povećati angažman i ulaganja u razvoj vještina.

Akcijским planom za digitalno obrazovanje, politikama za digitalno desetljeće i strukturiranim dijalogom o digitalnom obrazovanju i vještinama koji je održan 2022. pripremljen je teren za ubrzanje reformi obrazovnih sustava i pružanje osnovnih i naprednih digitalnih vještina za cijelo gospodarstvo i sve dobne skupine. Time je pružen čvrst temelj za osiguravanje da i društvo i poduzeća koriste digitalne vještine za precizniju i učinkovitiju upotrebu prirodnih resursa s pozitivnijim utjecajem na okoliš.

U nedavnoj Komunikaciji o **iskorištavanju talenata u europskim regijama** podupiru se politike za pomoć u stjecanju i razvoju vještina potrebnih za zelenu tranziciju u svim regijama EU-a²⁹.

Europska godina vještina 2023. jedinstvena je prilika za razvoj vještina potrebnih za uspjeh u gospodarstvu koje se brzo mijenja i za ulaganje većih napora. Vrijeme je da EU i njegove države članice odlučnije i ambicioznije mijenjaju paradigme svojih programa obrazovanja i vještina te da iskoriste mogućnosti koje pruža okvir EU-a³⁰:

- Komisija s državama članicama radi na utvrđivanju ciljeva i pokazatelja za **praćenje ponude i potražnje** za vještinama i radnim mjestima u sektorima relevantnima za zelenu tranziciju. Sektor tehnologija s nultom neto stopom emisija i dalje je obilježen rodnom neravnopravnošću. Na primjer, žene su nedovoljno zastupljene u strukovnom i visokom obrazovanju u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) koja su vrlo važna za energetske sektor³¹. U sektoru energije iz obnovljivih izvora žene čine samo trećinu radne snage³² i tu nedvojbeno ima prostora za

²⁷ JRC-ov Opservatorij za tehnologiju čiste energije (CETO): Opća strateška analiza tehnologije čiste energije – izvješće o stanju 2022.: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC131001/2022.5375.pdf>

²⁸ COM(2022) 625

²⁹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Iskorištavanje talenta u europskim regijama” (COM(2023) 32 final).

³⁰ Na primjer: mikrokvalifikacije, individualni računi za učenje, digitalne vještine i obrazovne preporuke.

³¹ To se ogleda u manjem udjelu patentnih prijava izumiteljica (samo 20 % u svim kategorijama patenata 2021. i tek nešto više od 15 % u kategoriji tehnologija za ublažavanje klimatskih promjena), manjem udjelu *start-up* poduzeća koja osnivaju ili suosnivaju žene (manje od 15 % u EU-u 2021.) te u manjim iznosima kapitala koji se ulaže u poduzeća koja vode žene (samo 2 % u *start-up* poduzeća koja vode isključivo žene i 9 % u ona koja vode miješani timovi u EU-u prema podacima za 2021.). Izvor: CETO: Opća strateška analiza tehnologije čiste energije u Europskoj uniji – izvješće o stanju 2022.:

³² 32 % u 2019. prema podacima iz Zajedničke izjave o vještinama u sektoru čiste tehnologije Foruma za čistu energiju: https://commission.europa.eu/system/files/2022-06/ceif_joint_statement_on_skills.pdf

iskorištavanje ženskih talenata.

- Komisija surađuje s državama članicama i sektorom visokog obrazovanja na provedbi **europske strategije za sveučilišta**³³, koja ima ključnu ulogu u osiguravanju vještina otpornih na buduće promjene. EU pruža znatnu financijsku potporu za tu svrhu, među ostalim u okviru inicijative Europska sveučilišta programa Erasmus+ (1,1 milijarda EUR).
- Osim toga, moramo privući i zadržati vrhunske talente u Europi, posebno u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM). Treba otvoriti put međunarodnim studentima i istraživačima u području STEM-a za dolazak u Europu.
- U okviru Pakta za vještine do veljače 2023. uspostaviti će se **veliko partnerstvo za obnovljive izvore energije na kopnu**. To će partnerstvo utvrditi obveze i ciljeve te predložiti konkretne potrebe za usavršavanjem i prekvalifikacijom u sektoru obnovljive energije u Europi.
- Do kraja ove godine uspostaviti će se **partnerstvo za vještine u području dizalica topline**, a radi se i na stvaranju partnerstva za vještine u području energetske učinkovitosti.
- Po uzoru na Akademiju europskog saveza za baterije³⁴, Komisija će predložiti osnivanje **akademija za industriju s neto nultom stopom emisija** radi uvođenja programa usavršavanja i prekvalifikacije u strateškim industrijama zelene tranzicije, kao što su sirovine, vodik i solarne tehnologije. Komisija će pokrenuti akademiju koja će nuditi osposobljavanje putem interneta i uživo za održivu gradnju s naglaskom na upotrebi biomaterijala, kružnosti i digitalnim tehnologijama.

Vrednovanje vještina, uz potporu priznavanju kvalifikacija među državama članicama i iz trećih zemalja te politike mobilnosti radne snage, može olakšati usklađivanje vještina osoba s potrebama poslodavaca. Ljudi uče na razne načine i u različitim kontekstima izvan okvira formalnog obrazovanja i osposobljavanja. Kako bi se to podržalo:

- U okviru Unijina Programa vještina Komisija će **olakšati priznavanje kvalifikacija**. Omogućilo bi se „ubrzano” priznavanje kvalifikacija i smanjenje administrativnih postupaka podupiranjem brze autentifikacije kvalifikacija koju provode poslodavci i pružatelji usluga osposobljavanja.
- Komisija će dodatno razmotriti kako kombinirati pristup „**vještine na prvom mjestu**”, **kojim se priznaju stvarne vještine s postojećim pristupima koji se temelje na kvalifikacijama, u interesu mobilnih građana EU-a i državljana trećih zemalja**.
- Konkretno, kako bi privukla talente iz zemalja izvan EU-a, Komisija razmatra pristup temeljen na vještinama kako bi se državljanima trećih zemalja olakšao pristup tržištima rada EU-a u prioritetnim sektorima razvojem **baze talenata EU-a** i izradu prijedloga o priznavanju kvalifikacija državljana trećih zemalja.

Može se učiniti više kako bi se ljudima pružila potpora u stjecanju novih vještina. EU ima čvrste okvire politika za pružanje **financijske potpore razvoju vještina**, a preporukama Vijeća podupiru se brojne reforme u područjima povezanim s vještinama, kao što su individualni računi za učenje i mikrokvalifikacije, kvalitetno i učinkovito naučavanje te strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Da bi te reforme politika donijele konkretne rezultate na usklađen način u cijeloj Europi, potrebno je **uskладiti javno i privatno financiranje, što bi moglo uključivati sljedeće:**

³³ COM(2022) 16

³⁴ Europska akademija za baterije osposobit će, prekvalificirati i usavršiti oko 800 000 radnika do 2025.

- Gornja granica potpore MSP-ovima za osposobljavanje iz Uredbe o općem skupnom izuzeću povećat će se s 2 milijuna EUR na 3 milijuna EUR.
- Mjere kojima se u okviru važnih projekata od zajedničkog europskog interesa pružaju mogućnosti za stjecanje vještina radnika uzet će se u obzir pri ocjeni spojivosti državnih potpora za takve projekte³⁵.
- Kako bi potaknula veća ulaganja u osposobljavanje u području novih tehnologija i proizvodnih procesa s nultom neto stopom emisija, Komisija će istražiti mogućnost da poduzeća tretiraju izdatke za osposobljavanje kao ulaganje, a ne kao rashode ili kao operativne troškove.

Dostupna su i financijska sredstva EU-a. Višegodišnjim financijskim okvirom za razdoblje 2021.–2027. i instrumentom NextGenerationEU podupiru se ulaganja u osposobljavanje, prekvalifikaciju i usavršavanje u iznosu od oko 64,8 milijardi EUR³⁶. Od tih 64,8 milijardi EUR, 5,8 milijardi EUR stavlja se na raspolaganje putem **Europskog socijalnog fonda + (ESF+)** u okviru kohezijske politike, kao glavnog instrumenta EU-a za potporu ulaganjima u vještine. **Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)** dopunjuje ESF+ ulaganjima u vještine, obrazovanje i osposobljavanje, uključujući infrastrukturu. **Mehanizam za pravednu tranziciju** iznosom od 3 milijarde EUR podupire osposobljavanje i razvoj vještina radnika kako bi se prilagodili zelenoj tranziciji.

Mehanizam za oporavak i otpornost pruža znatnu financijsku potporu. Četrnaest država članica u svoje je nacionalne planove za oporavak i otpornost uključilo mjere za osposobljavanje u području zelenih vještina i radnih mjesta, koje zajedno iznose oko 1,5 milijardi EUR.

2.4. Trgovina i otporni lanci opskrbe

EU pozdravlja inicijative koje se poduzimaju u cijelom svijetu u cilju postizanja klimatske neutralnosti i održivosti okoliša. Cilj nulte neto stope emisija najbolje se može postići tako da se poticaji za tehnologije s nultom neto stopom emisija temelje na načelima poštenog tržišnog natjecanja i otvorene trgovine. **Četvrti stup industrijskog plana u okviru zelenog plana sastoji se od globalne suradnje i prilagodbe trgovine prelasku na čistu energiju.**

EU je trgovinska sila, što joj daje konkurentsku i političku snagu. I dalje je privlačno odredište za globalna ulaganja. Ne bismo postigli otpornost i svladali teškoće proteklih godina bez učinkovitosti koju nam donosi trgovina i uzajamno korisnih partnerstava koje smo izgradili s trećim zemljama. S druge strane, zbog povećanja nepoštenih i prisilnih praksi morali smo razviti nove alate i zalagati se za ostvarivanje svojih prava kako bismo održali jednake uvjete³⁷. Sve u svemu, to je odraz nastojanja EU-a da postigne otvorenu stratešku autonomiju,

Otvorenost trgovine ključan je element naše strategije za održavanje vodećeg položaja EU-a u području tehnologija s nultom neto stopom emisija. Trgovinska politika omogućuje povezanost jedinstvenog tržišta s polovima rasta izvan našeg kontinenta i osigurava pristup ključnim ulaznim materijalima za zelenu tranziciju. S jedne strane, otvorena trgovina pruža mogućnosti našoj industriji otvaranjem novih izvoznih tržišta i stvaranjem ekonomije razmjera.

³⁵ Točka 18. Smjernica o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa: Komunikacija Komisije – Kriteriji za analizu jesu li državne potpore za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa spojive s unutarnjim tržištem, SL C 528, 30.12.2021., str. 10.–18.

³⁶ Europski socijalni fond +, Erasmus, Obzor Europa, Europski fond za regionalni razvoj, program Digitalna Europa, Mehanizam za oporavak i otpornost i Fond za pravednu tranziciju.

³⁷ zbog čega treba, među ostalim, ojačati kapacitete za kontrolu i zaštitu svojih granica, što je ključni cilj predstojeće carinske reforme.

S druge strane, ona omogućuje pristup sirovinama, dijelovima, komponentama i uslugama koje su našoj industriji potrebne jer dvije trećine našeg uvoza čine intermedijarni proizvodi.

EU će surađivati sa svojim partnerima na promicanju stabilnosti u međunarodnoj trgovini i jačanju pravne sigurnosti za ulagače i poduzeća daljnjim **podupiranjem Svjetske trgovinske organizacije (WTO)**, a i njezine reforme. WTO doprinosi podupiranju klimatske neutralnosti tako što pruža forum za rasprave o trgovinskim aspektima zelene tranzicije, objašnjava kako promicati zelena ulaganja uz što manje narušavanja trgovine i jača pravila o subvencijama koje negativno utječu i na trgovinu i na klimu.

Komisija će također nastaviti širiti EU-ovu mrežu **sporazuma o slobodnoj trgovini**, a postojeće će sporazume što više iskoristiti učinkovitom provedbom i izvršavanjem. Konkretno, Komisija će nastojati zaključiti pregovore s Australijom do ljeta 2023. i postići znatan napredak u pregovorima s Indijom i Indonezijom te će razmotriti mogućnosti sporazuma s drugim partnerima u indo-pacifičkoj regiji. Komisija će predložiti i ratifikaciju sporazuma s Čileom, Meksikom i Novim Zelandom te nastojati ostvariti napredak s Mercosurom. Nastojat će i zaključiti sporazum o gospodarskom partnerstvu s Kenijom.

Podupirat će prelazak na čistu energiju daljnjim razvojem drugih oblika suradnje s partnerima izvan okvira tradicionalnih trgovinskih sporazuma. Vijeće za trgovinu i tehnologiju EU-a i SAD-a i ono koje je u pripremi s Indijom novi su instrumenti za suradnju. U okviru posebne **radne skupine EU-a i SAD-a za Zakon o smanjenju inflacije** EU i SAD rade na pronalaženju pragmatičnih rješenja za probleme s kojima se susreće EU u cilju održavanja i jačanja transatlantskih lanaca vrijednosti i osiguravanja pozitivne suradnje u pogledu postizanja nulte neto stope emisija kao zajedničkog interesa.

EU je pripremio **sporazume o olakšavanju održivih ulaganja**, posebno s partnerima u Africi, kako bi bilo lakše privući i proširiti ulaganja uz poštovanje obveza u području zaštite okoliša i radnih prava. Klima i energija ključna su područja partnerstva u okviru strategije **Global Gateway**, doprinosi EU-a smanjenju globalnog investicijskog jaza. Nadalje, EU će podupirati zemlje u razvoju u njihovim nastojanjima da prilagode i ispune zahtjeve EU-a u pogledu održivosti. EU će dalje razvijati politički dijalog i konkretne mjere u području istraživanja i inovacija s Unijom za Mediteran i Afričkom unijom radi promicanja suradnje u području obnovljivih izvora energije i zelenog vodika³⁸. Komisija predlaže da se ulaganja u druga ključna područja partnerstva, kao što su digitalizacija ili promet, dodatno usklade s ciljem nulte neto stope emisija. Komisija će nastaviti podupirati održiva ulaganja u energiju, promet i digitalnu povezanost provedbom gospodarskih i investicijskih planova za zapadni Balkan, Istočno partnerstvo i južno susjedstvo.

Razvit će se i niz **novih inicijativa**:

- S partnerima istomišljenicima osnovat ćemo **klub za kritične sirovine** radi postizanja sigurne, održive i cjenovno pristupačne globalne opskrbe sirovinama s konkurentnom i diversificiranom industrijskom bazom, koja je ključna za našu zelenu i digitalnu tranziciju. Na temelju postojećih međunarodnih inicijativa taj će klub uspostaviti načela za okupljanje „potrošača” sirovina i zemalja bogatih resursima te poticati suradnju kako bi se zemljama u razvoju bogatima resursima omogućilo da napreduju u vrijednosnom lancu.
- Izgradit ćemo **partnerstva za industriju s čistim tehnologijama/nultom neto stopom**

³⁸ EU je u okviru programa Obzor Europa pokrenuo namjensku „Afričku inicijativu” i „Mediteransku inicijativu” s ukupnim ulaganjima EU-a u iznosu od oko 300 milijuna EUR.

emisija³⁹ koja će promicati uvođenje tehnologija s nultom neto stopom emisija na globalnoj razini i podupirati ulogu industrijskih kapaciteta EU-a u globalnom prelasku na čistu energiju.

- Osmislit ćemo **strategiju za izvozne kredite**, uključujući **instrument EU-a za izvozne kredite**, i poboljšati **koordinaciju financijskih instrumenata EU-a**. Time bi se mogla povećati usklađenost s politikama EU-a kao što su europski zeleni plan ili strategija Global Gateway, u okviru kojih su preuzete obveze ulaganja u infrastrukturu usklađenu s ciljem postizanja nulte neto stope emisija.

Otvorenost je moguća samo ako postoji pravednost. Zemlje cijelog svijeta razvijaju nove inicijative za potporu zelenoj tranziciji. Ako su javna ulaganja na privatnim tržištima prevelika, poremećaji stvaraju nejednake uvjete i dolazi do nepoštenog tržišnog natjecanja. To je posebno zabrinjavajuće u slučaju netržišnih gospodarstava. EU na te trendove želi odlučno odgovoriti.

Kao prvo, Komisija će nastaviti u potpunosti iskorištavati **instrumente trgovinske zaštite** kako bi zaštitila jedinstveno tržište od nepoštenih trgovinskih praksi kao što su damping i subvencije kojima se narušava tržišno natjecanje, posebno u sektorima koji su ključni za postizanje Unijina cilja nulte neto stope emisija. Poduzet ćemo i daljnje korake za sprečavanje izbjegavanja naših mjera.

S obzirom na širenje zelenih poticaja u svijetu, Komisija će osigurati da strane subvencije ne naruše konkurentnost europske industrije na nepošten način. **Uredba o stranim subvencijama** stupila je na snagu 12. siječnja 2023. i pruža dodatni alat za ispitivanje subvencija koje dodjeljuju treće zemlje s obzirom na njihov konkretni učinak na unutarnje tržište. EU će također surađivati s partnerima na utvrđivanju i uklanjanju subvencija kojima se narušava tržišno natjecanje ili nepoštenih trgovačkih praksi povezanih s krađom intelektualnog vlasništva ili prisilnim prijenosom tehnologije u netržišnim gospodarstvima, kao što je Kina.

Komisija će promicati i recipročan pristup tržištima javne nabave. Komisija je spremna za prvu primjenu **instrumenta za međunarodnu nabavu** u 2023. kako bi poduzećima iz EU-a omogućila ravnopravan pristup tržištima javne nabave u trećim zemljama.

Na kraju, u vremenu sve većih geopolitičkih napetosti EU i njegove države članice trebali bi djelovati zajedno kako bi obranili svoje interese. **Okvir EU-a za provjeru izravnih stranih ulaganja** omogućuje učinkovitu koordinaciju radi zaštite ključne europske imovine i kolektivne sigurnosti. Preispitujemo funkcioniranje tog mehanizma i analiziramo kako dodatno poboljšati njegovu djelotvornost, a da to ne utječe na našu otvorenost prema izravnim stranim ulaganjima. Istodobno ćemo se koordinirati sa saveznicima, među ostalim u okviru programa rada u području gospodarske sigurnosti koji je predložio Japan, koji predsjedava skupinom G7. **Instrument EU-a za borbu protiv prisile**, nakon što bude donesen, pružit će odgovarajuće alate za brz odgovor na gospodarsko zastrašivanje.

3. ZAKLJUČCI

EU je i dalje privlačno odredište za održiva ulaganja. Jedinstveno europsko tržište u posljednjih je 30 godina donijelo znatne gospodarske koristi i u prosjeku povećalo godišnji BDP EU-a za 8–9 %⁴⁰. Europski poslovni model zasniva se na otvorenosti, a europski socijalni model pruža obrazovanje, socijalnu zaštitu radnika te zdravlje i zaštitu okoliša. Nudimo

³⁹ Na tome radi Koalicija ministara trgovine za klimu:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_23_248

⁴⁰ Dokument za raspravu br. 094: [Quantifying the Economic Effects of the Single Market in a Structural Macromodel \(Kvantificiranje gospodarskih učinaka jedinstvenog tržišta u strukturnom makromodelu\)](#) (europa.eu), Jan in't Veld, 2019.

okruženje pogodno za poslovanje (zahvaljujući npr. kvaliteti infrastrukture i vladavini prava), što uz pošteno tržišno natjecanje i jedinstveni regulatorni okvir prilagođen usporednoj digitalnoj i zelenoj tranziciji pomaže u osiguravanju potrebne predvidljivosti ulagačima.

Cilj je industrijskog plana u okviru zelenog plana pojednostavniti, ubrzati i uskladiti poticaje kako bi se očuvala konkurentnost i privlačnost EU-a kao odredište za ulaganja u industriju s nultom neto stopom emisija. EU i njegove države članice zajedno mogu poslati snažnu poruku poduzećima i istodobno ubrzati usporednu tranziciju.

Kratkoročno, a posebno s obzirom na nepošteno tržišno natjecanje u kontekstu visokih cijena energije, potrebne su privremene i ciljne dodatne mjere za potporu europskoj industriji. Regulatorno okruženje mora se prilagoditi novoj stvarnosti. Ono bi trebalo biti jednostavnije i brže kako bi bolje služilo Unijinim ciljevima u pogledu postizanja održivog gospodarstva i društva s nultom neto stopom emisija.

Ova je Komunikacija daljnji korak u provedbi programa iz Versaillesa⁴¹. U njoj je predstavljen odgovor Komisije na kratkoročne izazove s kojima se suočava europska industrija. Komisija će također uzeti u obzir poziv Europskog vijeća da prije njegova sastanka u ožujku predstavi širu strategiju za poticanje dugoročne konkurentnosti na jedinstvenom tržištu, koje obilježava 30 godina postojanja. Komisija također poziva države članice da postignu dogovor o reviziji gospodarskog upravljanja.

Komisija je spremna poduprijeti industriju i društvo u prelasku na održivost promicanjem ulaganja u nove tehnologije i osiguravanjem financijskih sredstava u skladu s mogućnostima i potrebama. Da bismo ulagali u vještine, osposobljavanje i usavršavanje moraju biti ključan dio naše budućnosti. Budući da živimo u međusobno povezanom svijetu, a zelena tranzicija odvija se i izvan granica EU-a, Komisija će nastaviti surađivati s trgovinskim partnerima primjenjujući otvoren, ali odlučan pristup.

Komisija poziva lidere, vlade, zakonodavce i socijalne partnere da podrže provedbu ovog plana, koji je do sastanka Europskog vijeća u ožujku spremna pretočiti u konkretne prijedloge na temelju tekuće procjene potreba.

41 Neformalni sastanak šefova država ili vlada, Izjava iz Versaillesa, 11. ožujka 2022.